

Liège 26 2006
N O T A E
PRAEHISTORICAE

Liège - 16.12.2006
Groupe de Contact FNRS
« Préhistoire »
« Prehistorie »
Contactgroep

organisation / organisatie

Marcel Otte
Université de Liège
Service de Préhistoire
Place du XX Août 7, Bât A1
BE - 4000 Liège

Marcel.Otte@ulg.ac.be

&

Dominique Bonjean
Kévin Di Modica
asbl Archéologie Andennaise
339d, rue Fond des Vaux
BE - 5300 Sclayn (Andenne)

Scladina@swing.be
www.Scladina.be

coordination / coördinatie

Philippe Crombé
Marc De Bie
Ivan Jadin
Marcel Otte
Michel Toussaint
Philip Van Peer

De mesolithische vindplaats van Verrebroek - Aven Ackers Voorlopige resultaten van de campagne 2006

Joris SERGANT & Frederik WUYTS

Samenvatting

Deze bijdrage geeft de voorlopige resultaten weer van een opgravingscampagne te Verrebroek - Aven Ackers. Het betreft een mesolithische vindplaats ontdekt door een boorcampagne in 2004. In de opgravingsleuf van dit jaar werden drie concentraties met een lage densiteit aangetroffen waarvan (omwille van slechte weersomstandigheden) slechts één vermoedelijk middenmesolithische concentratie kon opgegraven worden.

Sleutelwoorden: noodopgraving, vindplaats met lage densiteit, mesolithicum, Verrebroek.

1. Inleiding

In Verrebroek (gemeente Beveren, provincie Oost-Vlaanderen) worden 25 ha bedreigd door de uitbreiding van de ambachtelijke zone Aven Ackers. Het betreft een areaal gelegen onmiddellijk ten zuiden van de zandrug Maldegem-Stekene. Zowel noodonderzoek in de jaren '80 in bovenvermelde ambachtelijke zone (Van Roeyen, 1990) als een aantal interventies in de op 1,5 km vogelvlucht gelegen Sint-Michielsstraat (Crombé *et al.*, 2003; Crombé, 2005) toonden aan dat de bedreigde zone een groot potentieel bezit wat betreft steentijdvindplaatsen. Bij deze interventies kwamen immers een groot aantal (overwegend vroeg-) mesolithische concentraties aan het licht.

In 2004 werd daarom een boorcampagne op touw gezet (Bats *et al.*, 2004) met als doel eventueel aanwezige steentijdconcentraties te detecteren en te waarderen in functie van verder archeologisch onderzoek. Uit deze boringen bleek dat het met klei en veen afgedekte paleolandschap bestaat uit een afwisseling van depressies en kleine, zandige opduikingen. Positieve boringen werden enkel aangetroffen op de zandige opduikingen. Opvallend was bovendien het geringe aantal artefacten per boring: slechts viermaal werden meer dan 10 artefacten geteld.

Op basis van deze boorresultaten werd een opgravingsleuf aangelegd van 50 op 20 m dwars over het zuidwestelijke uiteinde van een kleine zandige opduiking ten zuiden van de Paardenkerkhofstraat (fig. 1). Uit de boringen bleek namelijk dat het vlak bij de Paardenkerkhofstraat gelegen noordoostelijke uiteinde verstoord was terwijl het zuidwestelijke deel merkbaar beter bewaard was. Bovendien bevond zich in het zuidwestelijke gedeelte een cluster met positieve boorpunten.

De opgravingscampagne was gepland voor de maanden augustus-september. Door de zware regenval in augustus liep de opgravingsleuf echter verschillende malen onder water waardoor pas in september echt van start kon worden gegaan.

2. Bewaringstoestand en stratigrafie

De zandige opduiking die werd aangesneden, is niet alleen afgedekt met alluviale klei (ca. 1 m) maar ook met een veenpakket waarvan de dikte schommelt tussen 10 en 30 cm. In de bovenste 30-35 cm van het

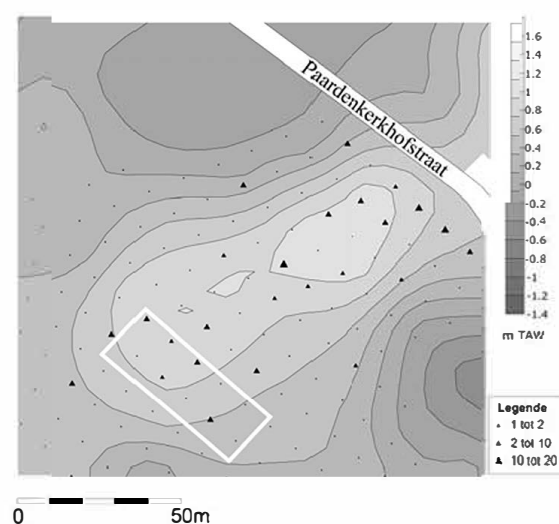

Fig. 1 — Kaart van het paleoreliëf te Verrebroek - Aven Ackers met weergave van de positieve boorpunten (driehoeken) en van de positie van de opgravingsleuf (witte rechthoek).

dekzand bevindt zich een (weinig ontwikkelde) podzol met een duidelijke E-horizont en een geelgekleurde 'B-horizont' met een iets lemigere structuur.

Binnen de opgravingsleuf werden een aantal verstoringen aangetroffen. In het noordwestelijke en zuidoostelijke deel van de sleuf komen een aantal windvallen geclusterd voor. Centraal in de opgravingsleuf bevinden zich dan weer twee grachten, meer bepaald een perceelsgracht uit de late middeleeuwen of uit de Spaanse periode en een relatief recente gracht.

3. Resultaten

Er werd een oppervlakte van 1000 m² afgetast door middel van proefputten van 0,25 m² met een interval van 1,5 m. Daaruit bleek dat drie concentraties met een lage densiteit werden aangesneden. Omwille van de slechte weersomstandigheden in augustus kon slechts één van deze concentraties opgegraven worden. Dezelfde opgravingsstechniek werd toegepast als te Verrebroek - Dok (Crombé et al., 1997): er werd opgegraven in eenheden van 0,25 m² en artificiële niveaus van 10 cm die vervolgens nat werden gezeefd op een maaswijdte van 2 mm.

De opgegraven concentratie bleef gevrijwaard van versturende elementen (i.e. windvallen en grachten). De voorlopige tellingen tonen een concentratie met een oppervlakte van 44 m² en met een lage densiteit. Het centrale deel van de concentratie (ca. 6 m²) bevat de helft van het totaal aantal artefacten waarin artefacten in Wommersomkwartsiet sterk vertegenwoordigd zijn.

Een duidelijk cluster met verbrande vuursteen ontbreekt; wel bevindt zich in de zuidelijke helft van het centrale deel een clustertje met wat verkoolde hazelnootschelpen.

Opvallend is het quasi ontbreken van werktuigen in het centrale deel. Deze zijn enkel terug te vinden in twee zones met een zeer lage densiteit, één ten noord-noordoosten en één ten westen van het centrum van de concentratie. Het werktuigenspectrum bestaat in hoofdzaak uit microlieten met een duidelijke dominantie van (fragmenten van) smalle microklingen met afgestompte boord. Bovendien komen nog een aantal onbepaalde microlietfragmenten voor die vermoedelijk toebehoren aan soortgelijke microklingen. Daarnaast werden nog drie spitsen met vlakke retouches (waarvan twee met afgeronde basis) evenals een spits met schuine afknotting aangetroffen. Gemene werktuigen komen amper voor: de enige uitzonderingen vormen twee schrabbers. Twee werktuigen, beide uit de westelijke zone, dienen vermoedelijk als intrusieve elementen te worden beschouwd gezien de afwijkende debitagestijl evenals hun massieve karakter. Het gaat om een massieve Montbanikling in een vuursteen van

goede kwaliteit en een rechthoekig trapezium in Wommersomkwartsiet met vlakke, ventrale retouches op de basis.

4. Conclusie

Als conclusie kan gesteld worden dat de eerste resultaten van de opgraving te Aven Ackers de betrouwbaarheid en rentabiliteit hebben aangetoond van de gehanteerde prospectiemethode d.m.v. boringen. De opgravingen van dit jaar toonden immers de aanwezigheid aan van drie concentraties met een lage densiteit waarvan er slechts één kon worden opgegraven. Het microlietenspectrum evenals de debitagestijl geven aan dat deze concentratie vermoedelijk in het midden-mesolithicum kan gedateerd worden (Gendel et al., 1985, Crombé, 1998: 65-78). De twee laatmesolithische elementen (i.e. het trapezium en de Montbanikling) duiden waarschijnlijk op een passage in deze periode.

Dankwoord

Onze dank gaat in de eerste plaats uit naar het FWO dat het onderzoeksproject «Mens en landschap. Studie van het prehistorisch landgebruik in drie kernregio's van Zandig-Vlaanderen tussen ca. 12000 en 2000 v. Chr.» financiert. Verder wensen wij de technici van de ADW evenals de vrijwilligers en stagiairs te danken voor hun inzet.

Bibliografie

BATS M., KLINCK B., MEERSSCHAERT L. & SERGANT J., 2004. Verkennend en waarderend booronderzoek in het alluvium van de Schelde. *Notae Praehistoricae*, 24: 175-179.

CROMBÉ P., 1998. *The Mesolithic in Northwestern Belgium. Recent excavations and surveys*. BAR International Series, 716, Oxford.

CROMBÉ P., PERDAEN Y. & SERGANT J., 2003. The wetland site of Verrebroek (Flanders, Belgium): spatial organisation of a large Early Mesolithic settlement. In: LARSSON L., KINDGREN H., KNUTSSON K., LOEFFLER D. & AKERLUND A. (eds), *Mesolithic on the Move: Papers presented at the Sixth International Conference on the Mesolithic in Europe, Stockholm, September 4-8, 2000*, Oxford.

CROMBÉ P. (ed.), 2005. *The last Hunter-Gatherer-Fishermen in Sandy Flanders (NW Belgium). The Verrebroek and Doel Excavation Projects. Volume 1: Palaeo-environment, chronology and features*. Archaeological Reports Ghent University, 3, Gent.

GENDEL P., VAN DE HEYNING H. & GIJSELING G., 1985. Helchteren - Sonisse Heide 2: a Mesolithic site in the Limburg Kempen (Belgium). *Helinium*, 25: 5-22.

VAN ROEYEN J.-P., 1990. *Mesolithische bewoning in de Wase Scheldepolders. Opgravingen en prospecties (1981-1983)*. Ongepubliceerde licentiaatsverhandeling, Universiteit Gent.

Joris Sergant
Frederik Wuyts
Vakgroep Archeologie
Universiteit Gent
Blandijnberg, 2
BE - 9000 Gent
Joris.Sergant@UGent.be